

Katti Anker Møller

Mødrenes forkjemper

1868–1945. Født på Hamar

Personlig: Katti Anker Møller vokste opp med ni søsken i et godt hjem, men så hvordan moren ble svekket av fødsler. Tilbrakte etter lærerinneeksamen ett år i Frankrike hvor prostitusjon og ydmykelse av ugifte mødre opprørte henne. Giftet seg 1889 med godseier Kai Møller, fikk tre barn, flyttet til Kristiania 1900. Kjempet for kvinner utenfor sin egen stand – og fikk motstand fra sine egne.

Opplysning: Tok 1902 initiativ til to hjem for enslige mødre. 1916 åpnet hun en barselshjemsutstilling som ble vist i mange byer. Grunnla det første av mange mødrehygienekontorer 1924 med støtte fra arbeiderpartikvinnene. Drev sammen med lege Karl Evang opplysning om seksualitet og prevensjon.

Barnelovene: 1915 fikk Anker Møller og Johan Castberg de Castbergske barnelover vedtatt av Stortinget, og barn født utenfor ekteskap fikk samme rett til farens navn og samme arverett som barn født i ekteskap. De fikk gjennomført mødreforsikring; beskyttelse av mødre og spedbarn. Barsedødeligheten sank radikalt. 1919 lanserte Anker Møller ideen om mødrelønn, i dag barnetrygd.

Abortkampen: Anker Møller skrev 1913 et innlegg for at kvinner som fikk utført abort, skulle gå fri for straff og ville frita leger for straff ved abortinngrep – for å spare kvinners liv. "Grunnlaget for all frihet må være rådighet over egen kropp og hva i den er. Det motsatte er en slaves tilstand," sa hun i ett av over 70 foredrag om ugifte mødre og deres barns rettigheter.

Seieren: Flere leger ønsket allerede 1929 å kunne utføre abort av humanitære og sosiale årsaker. Lege Tove Mohr, Anker Møllers datter, arbeidet på Stortinget for at avgjørelsen måtte ligge hos kvinnen selv. En mer liberal abortlov kom 1960, men abortnemnder skulle ta avgjørelsen. Arbeiderpartiet programfestet selvbestemt abort 1969. En foregangskvinne var Tove Pihl, Tove Mohrs datter. Saken ble fulgt opp av kvinnebevegelsen i 70-årene. 1978, med Tove Mohr (87) på æresplass, vedtok Stortinget lov om selvbestemt abort.

"Alt hvad jeg har gjort, har jeg gjort til ære for min mor."

Katti Anker Møller